

घापीन पाणी पुरवठा कार्यक्रम
सुधारित मार्गदर्शक सुचनांनुसार
राज्यामध्ये राबविण्या बाबत.

महाराष्ट्र शासन

घाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्र. घापापू १०९९/प्र.क्र. ३२८/पापू-०७

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक २४ जून, २०००

प्रस्तावना:

पिण्याचे पाणी पुरविण्याच्या दृष्टीने जमीन अखलेल्या खांबी संख्या मोठी असल्याने, या गावांची पिण्याच्या पाण्याची समस्या सोडविण्यास गती पावी या उद्देशाने केंद्र शासनाने सन १९७२-७३ पासून वर्षित वेग जमीन पाणी पुरवठा कार्यक्रम सुरू केला. हा कार्यक्रम केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनांनुसार राबविण्यात येत असून त्या करिता केंद्र शासन अनुदान देते. तसेच राज्य शासनामार्फत किमान गरज कार्यक्रमांतर्गत घापीन पाणी पुरवठा कार्यक्रम राबविण्यात येतो. वर्षित वेग जमीन पाणी पुरवठा कार्यक्रमांतर्गत केंद्र शासनाकडून निष्कण-या अनुदानावरवी, तरतूद राज्य शासनास किमान गरज कार्यक्रमाखाली करावी लागते.

२. सदर कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीबाबत केंद्र शासनाने आलेला अनुभव, त्या आधारे केलेले मूल्यमापन आणि इतर अभ्यासांमधील घापीन पाणी पुरवठा कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणी बद्दल केंद्र शासन काही विशिष्ट निष्कर्षांपर्यंत पोहचले आणि त्याआधारे केंद्र शासनाने वर्षित वेग घापीन पाणी पुरवठा कार्यक्रमासाठी एप्रिल १९९९ मध्ये सुधारित मार्गदर्शक सुचना निर्गमित केल्या असून त्या सन १९९९-२००० पासून लागू केल्या आहेत.

३. केंद्र शासनाच्या निष्कर्षांचा अभ्यास करून आणि राज्यातील जमीन पाणी पुरवठा कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीचा आढावा घेता, राज्य शासनासाठी राज्यातील घापीन पुरवठा कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी आणि राज्यातील जमीन जमलेला पुरेसे व शुद्ध पिण्याचे पाणी पुरविण्याकरिता सध्याच्या धोरणात अनुसाय बदल करणे/स्वीकारणे

आवरणक उजळे यादी खात्री करली. विशेषतः पिण्याच्या प्रणालीवरून जलसाठा या स्थानिक जनतेचा प्राणी पुरवठा योजनेच्या निर्मितीसमूह ते देखभाल व दुर्लक्षी पर्यायाने नियोजनात, अंमलबजावणीत व निर्णय प्रक्रियेत राजीव जादिक व व्यवस्थापकीय सुडाकार आणि सहभाग असल्या शिवाय हा कार्यक्रम दीर्घकाळीन स्वरूपात राहावा हात शक्यता नाही आणि तो लोकनिमुळ होणार नाही असे शासनाने मत आहे.

४. शासनधारक ग्रामस्थांना उपलब्ध विविध पर्यायांची माहिती देऊन त्या पर्यायांची त्यांना योग्य वाटेल व परवडेल असा पर्यायांची निवड करण्याची त्यांना पूर्ण मुक्त देवून, त्यांना नियोजन, अंमलबजावणी व व्यवस्थापन प्रक्रियेत सहभागी करून घेण्याचा शासनाने निर्णय घेतल्याशिवाय प्राणी पुरवठा व स्वच्छता कार्यक्रमासाठी आतापर्यंत राज्याला जादिक मदत देणा-या प्रादेशिक विकाससंस्थेच्या बाबत अत्यंतहाय करणा-या लक्षाणीही नवत करण्यास असमर्थता दर्शविली आहे.

५. कमीत प्रादेशमूमीवर पिण्याचे प्राणी ही "सांख्यिक-जादिक" शासनसमूही समजून घ्याव्याची पिण्याच्या पाण्याची त्यांची मागणी समूह कृतीतून, प्राप्त करून घेण्याच्या सुमिकेला धोरणात्मक स्वरूप देण्यासाठी केंद्र शासनाने वर्धित वेग प्राणीय प्राणी पुरवठा कार्यक्रमासाठी लागू केलेल्या सुधारित मार्गदर्शक सूचनां राज्यामध्ये वेद शासनाच्या वर्धित वेग प्राणी पुरवठा कार्यक्रमासाठी व राज्याच्या विमान गरजा कार्यक्रमांतर्गत प्राणीय प्राणी पुरवठा कार्यक्रमासाठी व व्यवस्थापकीयानुसार बाह्यमदतीच्या योजनांसाठी लागू करण्याची बाब शासनाच्या विचाराणीन होती.

शासन निर्णय:-

प्रस्तावनेत नमूद केलेली प्रादेशमूमी व या संदर्भातील सर्व बाबींचा विचार करून केंद्र शासनाच्या वर्धित वेग प्राणीय प्राणी पुरवठा कार्यक्रम आणि राज्य शासनाच्या विमान गरजा कार्यक्रमांतर्गत प्राणीय प्राणी पुरवठा कार्यक्रम राज्यामध्ये या पुढे केंद्र शासनाने एप्रिल १९९९ मध्ये निर्गमित केलेल्या पुढील सुधारित मार्गदर्शक सूचनानुसार राबविण्यास शासन मंजूरी देत आहे.

१) दरखोई पाणी पुरवठ्याचे प्रमाण - वर्धित वेग ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रम व राज्यशासनाच्या किमान गरजा कार्यक्रमांतर्गत ग्रामीण पाणीपुरवठा कार्यक्रमासाठी दरखोई दर दिवशी ४० लिटर. प्रती भागशी हे पाणी पुरवठ्याचे प्रमाण दिवारात घेतून खेजनाची जासणी करण्यात यावी. सामान्य केवळ पिण्यासाठी ३ लिटर, तन इतर बाबीसाठी म्हणजे स्वयंपाकासाठी ५ लिटर, आंगोळीसाठी ५२ लिटर, भांडी धुण्यासाठी ३ लिटर व स्वच्छतेसाठी ५० लिटर पाण्याचा समावेश आहे.

२) गावे/वाड्या नियडीचे निकष - वर्धित वेग ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रम व राज्यशासनाच्या किमान गरजा कार्यक्रमांतर्गत ग्रामीण पाणीपुरवठा कार्यक्रमासाठी गावांची / वाड्यांची निवड खालील निकषानुसार करण्यात यावी.

अ) सपाट प्रदेशात १.५ कि.मी. अंतरावर व डोंगराळ प्रदेशात १०० मीटर तसेच अंतरातून पिण्याच्या पाण्याचा सार्वजनिक अथवा खाजगी उद्भव नसलेली गावे/वाड्या.

ब) जेथे पाण्याचे उद्भव उपलब्ध आहेत परंतु तेथील पाण्याची गुणवत्ता अयोग्य आहे. अशी गावे / वाड्या. जेथे अतिशार, लोह, फ्लोराईड, आर्सेनिक किंवा इतर विषारी पदार्थांचे अतिरिक्त प्रमाण आणि जैविकदृष्ट्या दूषित.

क) जेथे पाणी पुरवठा उपलब्ध आहे, परंतु विहित निकषांपेक्षा कमी आहे अशी गावे/वाड्या (४० लिटर दरदिवशी दरखोई दरमागशी पेक्षा कमी.)

३) गावे/वाड्या हाताळण्यासाठी प्राव्यकल्प - वर्धित वेग ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रम व राज्यशासनाच्या किमान गरजा कार्यक्रमांतर्गत ग्रामीण पाणीपुरवठा कार्यक्रमांतर्गत गावे / वाड्या खालील प्रमाण क्रमानुसार हाताळण्यात यावीत.

अ) ज्या गावां/वाड्यांमध्ये निवड अनुसूचित जाती जमातीची वस्ती आहे किंवा १९९४ चा विधीदरम्यान उडवले (सर्वेक्षण) आणि १९९६-९७ मधील पुन:सर्वेक्षणानुसार जेथे अनुसूचित जाती/जमातीची लोकसंख्या जास्त आहे अशा गावे / वाड्यांना प्राधान्य.

ब) प्रथम तीन विषारीपणामुळे पाण्याची गुणवत्ता बाधित झालेली गावे/वाड्या, आणि त्यानंतर इतर गावे/वाड्या.

क) ४० लिटर प्रति माणशी प्रति दिन वेळ कमी पाणी उपलब्ध होणे-चा नावे/वाड्यांची प्रसिद्धी उघडवून ती ४० लिटर प्रति माणशी प्रति दिन वा उपयोज करणे.

ड) ग्रामीण भागातील ज्या शाळा/अंगणवाड्या इत्यादींना पाणी पुरवठा होत नाही त्या शाळा व अंगणवाड्या.

४) ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमात लोकसहभाग -

अ) पाणी पुरवठा योजने मार्फत होणाऱ्या पाणी पुरवठा शुध्द, व्यावसायिक व सक्षमपणे निष्कट असेल आणि तो व्यवस्थितरित्या चालू ठेवण्याची जबाबदारी होत असेल तर गरीबीतील गरीब सुध्दा अशा योजनांच्या भोडवती खर्चाचा काही भाग उपलब्धतास तयार असतात असे विविध सर्वेक्षणांमध्ये आढळून आले आहे. तसेच योजनेमध्ये लोकांचा सहभाग असल्याशिवाय त्यांच्या मनामध्ये त्या योजनेबद्दल स्वमातळीची व आस्तेपमाची जाणीव निर्माण होत नाही. म्हणून या पुढे योजनांची आखणी व अंमलबजावणी करताना स्थानिक लोकांना विश्वासात घेऊन त्यांना बसवले व मान्य असेल अशी तांत्रिक व व्यवस्थापकीय दृष्ट्या योग्य योजना असून त्या योजनांच्या भोडवती खर्चाचा १०% भाग लाभार्थ्यांकडून लोकवर्गणी व्हावे वसूल करण्यात यावा. तसेच योजनांच्या देखभाल व दुरुस्तीचा १००% खर्च लाभार्थ्यांनी उचलाना.

ब) वरील परिच्छेद २ मधील अ) ते क) मधील निकषात बसणारी गावे / वाड्या करिता योजनेची आखणी करताना त्या गावासाठी विषयाच्या बाण्याच्या योजनेसाठी अरबलेले विविध पर्याय, त्या सर्व पर्यायी योजनांच्या अंदाजित भोडवती खर्च, देखभाल दुरुस्ती वरील वार्षिक खर्च व संभाव्य पाणीपट्टी या बाबतीची संपूर्ण व सविस्तर माहिती ज्या संजलेकडून योजना घेण्यात येणार आहे. त्या संजलेच्या कार्यकारी अभियंत्याने अथवा त्याने प्राधिकृत केलेल्या अधिकाऱ्याने संबंधित गावातील ग्रामस्थांचा ग्रामसभेच्या माध्यमातून विवाद करावी इत्यादीक योजनेच्या बाबतीत अशा ग्रामसभा संघीत यावात जिल्हा परिषदेच्या सहकार्याने घ्यावा.

क) ग्रामस्थांनी ग्रामसभेच्या माध्यमातून मान्य केलेल्या योजनेच्या उद्भव्याचे स्थान व त्याची क्षमता, साठवण टाकीची जागा, वितरण व्यवस्था व इतर तरतुदीबाबतची माहिती गोपना-वासह संबंधित ग्रामस्थांपासून कार्यान्वयन संजलेने घ्यावी.

ड) ग्राम पंचायतीच्या योजना स्वीकृतीचा ठराव होण्यापूर्वी वर ब) व क) येथे नमूद केलेली अभियाने प्रक्रिया पूर्ण करण्यात आली होती असे संबंधित कार्यान्वयन यंत्रणेच्या सर्व अभियंत्यांनी सोबतच्या परिशिष्ट-१ मधील नमुन्यात प्रमाणित करावे तसेच सदर प्रमाण पत्र योजनेच्या अंदाज व अंदाजद्वारा समवेत सादर करावे. सदर प्रमाणपत्र असल्याशिवाय सक्षम अधिका-यांनी योजनेस कोणत्याही परिस्थितीत प्रशासकीय मान्यता देऊ नये.

इ) ग्रामसभेची सभा झाल्यावर व क) येथे नमूद केलेल्या प्रमाणे, योजनेचा संपूर्ण तपशील प्राप्त झाल्यावर ग्राम पंचायतीने सोबतच्या परिशिष्ट-२ मध्ये नमूद केलेल्या प्रमाणे योजना स्वीकृतीचा १००% लोकवर्गणी भरण्यास तयार असल्याचा व योग्य जाणी पट्टी बसवून योजनेची देखभाल, दुरुस्ती व व्यवस्थापनाची १००% खार्चाची जबाबदारी स्वीकृत करण्याबाबतचा ठराव करून तो स्वातंत्र योजनेच्या बाबतीत कार्यान्वयन यंत्रणेला सादर करावा तर प्रादेशिक योजनेच्या बाबतीत तो जिल्हा परिषदेस सादर करावा. कार्यान्वयन यंत्रणेने सदर ठराव योजनेसमवेत सादर करावा. सदर ठराव प्राप्त झाल्याशिवाय सक्षम अधिका-यांनी योजनेस प्रशासकीय मान्यता देऊ नये.

ई) प्रादेशिक योजनेच्या बाबतीत, योजनेत समाविष्ट गावांच्या संदर्भात वरील ब) ते ड) मध्ये नमूद केलेली कार्येकडी पूर्ण झाल्यावर व योजनेत समाविष्ट गावांचे वरील इ) मध्ये नमूद केल्यानुसार ठराव प्राप्त झाल्यावर योजना स्वीकृतीचा व जाणी पट्टी बसवून योजनेची देखभाल, दुरुस्ती व व्यवस्थापनाची जबाबदारी स्वीकृत करण्याबाबतचा ठराव संबंधित जिल्हा परिषदेने सोबतच्या परिशिष्ट-३ मध्ये दिलेल्या प्रमाणे करून तो कार्यान्वयन यंत्रणेला सादर करावा. कार्यान्वयन यंत्रणेने सदर ठराव योजनेसमवेत सादर करावा. सदर ठराव प्राप्त झाल्याशिवाय सक्षम अधिका-यांनी योजनेस प्रशासकीय मान्यता देऊ नये.

फ) योजनेस प्रशासकीय मान्यता प्राप्त झाल्यावर कार्यान्वयन यंत्रणेने सर्व संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेत योजनेच्या सर्व उपांगाची ठळक माहिती व प्रकल्पने द्यावीत.

ग) योजनेचे काम सुरु असताना संबंधित अभियंत्यांनी स्थानिक पाणी पुरवठा व स्वच्छता समितीला योजनेची विविध अंगे समजावून रांगडीत मंजूर खेजना व तिचे प्रवृत्तात कार्यवाहीकरण यातील फरकामुळे पुढील तक्रारीत याच राहू नये म्हणून योजनेचे काम झाले असताना योजनेत येण-या अडीअडचणी, त्या सोडविण्यासाठी करण्यात येणारी उपाययोजना, योजनेच्या मंजूर कामात त्या अनुषंगाने करण्यात येणारे काही बदल व योजनेची प्रकृती याबाबतची माहिती कार्यवाहीत घेऊन येणारे संबंधित अभियंत्यांनी दर तीन महिन्यांनी योजनेत सहाय्यीत सर्व माहिती पाणी पुरवठा व स्वच्छता समितीला द्यावी.

ह) संबंधित गावातील ग्राम पाणी पुरवठा व स्वच्छता समितीने पाणी पुरवठा योजनाचा अंमलबजावणीवर नियंत्रण ठेवावे.

५) महिलांचा सहभाग - शुद्ध पाणी साठाव्याने जवळपास उपलब्ध न होण्याची संपूर्ण जास्त जाळ महिलांना लागते. त्यामुळे ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रम यशस्वी होण्यासाठी आणि छ-या अर्थाने लोक सहभागणी संकल्पना याकर होण्यासाठी ग्रामीण भागातच महिलांचा सर्व सारांशीत कामात सहभाग असणे ही अत्यंत महत्वाची आणि आवश्यक बाब आहे. ग्रामीण भागातील महिला ह्या, या कार्यक्रमाच्या मुख्य लाभार्थी आहेत त्यामुळे योजनेचे उपाययोजना घडवून घ्यावून सुयोग्य पर्वीय निवडून उद्भव ठरविण्यापासून ही योजनेचे अंमलबजावणी पर्यंतच्या सर्व कामात महिलांचा सक्रीय सहभाग मिळविण्यात यावा. हा सहभाग खालील प्रकारे निश्चितीत येईल.

अ) ग्राम पाणी पुरवठा व स्वच्छता समितीवर मागातील /वाडीतील विविध सहाय्यिक व आर्थिक प्रवर्गातील महिलांचा समावेश करण्यात यावा.

ब) महिलांची वेळेच्या सुचना विचारात घेऊन योजना तयारकरवतिल्या पूर्ण वेळेच्याबाबतचे प्रमाण्यत्र संबंधित गावातील /वाडीतील महिला मंडळाकडून घेण्यात यावे.

क) गावे/वाड्यांमधील हातपंज्या देखभालीकरिता महिलांना प्रमान्य देण्यात यावे.

ड) हातपंजावी देखभाल इतरदीक्षा महिलांकडून जस्त घागल्या प्रकारे होत असल्याने एनएचआरबी, ट्रायबेन अर्धे इतर प्रशिक्षण योजनांकडे प्रशिक्षण घेणा-या हातपंजा निरक्षरींकी किमान ३०% स्थानिक परिवारतील महिलांना प्रशिक्षण देण्यात यावे.

६) जिल्हा देखभाल व दुरुस्ती निधी - वर्धित वेग ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमांतर्गत केंद्र शासनाकडून राज्यास मिळणा-या तरतुदी पैकी १०% तरतुद व राज्य शासनाच्या किमान गरज कार्यक्रमांतर्गत ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमासाठी करण्यात आलेल्या तरतुदी पैकी १०% तरतुद देखभाल व दुरुस्तीकरिता राखून ती संख्यीत जिल्हा परिवचना विचरोत करण्यात येते. ग्रामीण पाणी पुरवठा योजनांच्या देखभाल व दुरुस्तीवर स्थानिक स्वराज्य संस्थांना मोठ्या प्रमाणात खर्च कराय लागत असल्याने व यासाठी जास्त मोठ्या प्रमाणात निधींची गरज भासत असल्याने, देखभाल व दुरुस्ती करिता त्यांना अधिक निधी उपलब्ध व्हावा म्हणून या पुढे वर्धित वेग ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमांतर्गत केंद्र शासनाकडून राज्यास मिळणा-या तरतुदी पैकी १५% तरतुद व राज्य शासनाच्या किमान गरज कार्यक्रमांतर्गत ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमासाठी करण्यात आलेल्या तरतुदी पैकी १५% तरतुद जिल्हा देखभाल व दुरुस्ती निधी करिता राखून ती संख्यीत जिल्हा परिवचना या निधीतून हाती ध्यावल्याची वाढी करिता विचरीत करण्यात यावी.

७) उप अभियान - ज्या ठिकाणी पिण्याच्या पाण्यात फ्लोराईडस्, आर्सेनिक, हार मिनर लोहाचे अतिप्रमाण इ. प्रश्न उद्भवल्यात अशा ठिकाणी सुरक्षित पिण्याचे पाणी उपलब्ध करून देण्याकरिता उप अभियानांतर्गत कार्यक्रम तयारिते जावेत. या कार्यक्रमांतर्गत पाणी पुरवठा योजनांच्या उद्भवणावी विस्थापनार्थक वाढविणकरिता जलसंधारण व कुठ्ठिम पुर्नभरणाची कामे घेण्यात यावीत. या उप अभियानांतर्गत प्रकल्पांना मंजूरी देण्याचे अधिकार राज्यांना देण्यात आलेले आहेत. या उप अभियाना अंतर्गत राज्य व केंद्र शासनाचे निधीचे प्रमाण २५:७५ असे राहणार आहे.

८) पाण्याची गुणवत्ता नियंत्रण व सर्वेक्षण - वाढते प्रदूषण व भूगर्भातील पाण्याची दाल्भत घाललेली पातळी यामुळे पाणी पुरवठा क्षेत्रात विषट समस्या निर्माण होण्याची संकल्प

आहे. पाण्याची गुणवत्ता निवडण व सर्वेक्षणानंतर देशात संस्थांस्तरावर कार्ये कार्ये करण्याची गरज आहे. पाण्याच्या गुणवत्ते बाबतच्या प्रयोगशाळांची निर्मिती हा या कार्यक्रमाचा फक्त एक भाग आहे. त्याकरिता राज्यस्तरीय, जिल्हास्तरीय व मात पातळीवर या तीन स्तरावर कार्ये करून याची अंमलबजावणी करण्यात यावी. प्राथमिक स्तरावरील पाण्याची तक्रालणी, इत्यादी करणे याच पातळीवरील सैद्धांतिक संस्थान्मून करण्यात यावीत. त्यापुढील किचकट तक्रालणी करावयाची असल्यास नमुने जिल्हा प्रयोगशाळांकडे पाठविण्यात यावेत. राज्यस्तरीय प्रयोगशाळांकडे त्यावेळाही अधिक किचकट प्रश्न सोडवावेत. या कार्यक्रमातून अंतर्भूत करावयाच्या राज्यस्तरीय सुवात संस्थांना वर्धित वेग झालेला पाणी पुरवठा कार्यक्रमांतर्गत १००% अनुदान देव होईल.

९) हेड्रोइलिक रीज व हेड्रो क्रेझरिंग संयंत्रे :- विद्युत विहिरी/कृत्र्मनैतिक यांचेकरिता आवश्यक रिज व हेड्रो क्रेझरिंग संयंत्रे यांच्या खरेदीकरिता केंद्र व राज्य शासनाकडून ५०-५०% खर्च करण्यात येईल. किमान गरज कार्यक्रमाखाली राज्य शासनास जबाबित रीजची खरेदी करावयाचे झाल्यास त्यास अनुसरून वर्धित वेग पाणी पुरवठा कार्यक्रमाखाली केंद्र शासनाकडून समप्रमाणात अनुदान मिळेल.

१०) मानव संसाधन विकास कार्यक्रम :- राष्ट्रीय मानव संसाधन विकास कार्यक्रमांतर्गत गावस्तरावरील कर्मचा-यांना प्रशिक्षण देणे, पाणी पुरवठा योजनांसाठी देखभाल व दुरुस्तीकरिता स्थानिक संस्थामध्ये प्रशिक्षित कर्मचा-यांचे जाळे निर्माण करणे, महिलांना प्रशिक्षण देणे हि उद्दिष्टे आहेत. त्यांना प्रशिक्षण देण्याकरिता आवश्यक कर्मचा-यांना राज्यस्तरावरील संस्थांकडून प्रशिक्षित करण्यात यावे. या कार्यक्रमाखाली राज्यस्तरावर मानव संसाधन विकास यंत्रणा निर्माण करण्यात यावी. या कार्यक्रमाकरिता राज्याला केंद्र शासनाकडून वर्धित वेग झालेला पाणी पुरवठा कार्यक्रमांतर्गत ५०% अनुदान देव होईल.

११) माहिती शिक्षण व प्रसार कार्यक्रम (IEC) :- लोकमान्य स्वच्छ व शुध्द पाण्याची वाढती मागणी निर्माण व्हावी व स्वच्छतेकडून लोकांच्या मनात जागृती निर्माण व्हावी हा

या कार्यक्रमाचा मुख्य उद्देश आहे. शुद्ध पाण्याची गरज व त्याचे महत्त्व लोकांना विविध प्रसार माध्यमांद्वारे पटवून देण्यात यावे. जाळरिता केंद्र शासनाकडून पवित्र देग ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमांतर्गत १००% अनुदान देय होईल.

१२) संविद्येवण आणि मूल्यमापन :- पाणी पुरवठा कार्यक्रमाचे संविद्येवण व मूल्यमापन योग्यप्रकारे केले जाते किंवा नाही याबाबतचा अभ्यास केंद्र शासनाकडून विविध संस्था/संघटना यांचेमार्फत वेळोवेळी करण्यात येतो. त्यानुसार राज्य शासनाने राज्यातील ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमांचा मूल्यमापन अभ्यास केंद्र शासनाच्या संजुर्तने वेळोवेळी जाळरिता लागला-या खर्चाकरिता १००%एवढे अर्थसहाय्य केंद्र शासनाकडून देय होईल.

१३) माहिती तंत्रज्ञानाद्वारे व्यवस्थापन (MIS)- विविध योजनांचे परिणामकारक संविद्येवण व अंमलबजावणी करण्याकरिता माहिती तंत्रज्ञानावर आधारित व्यवस्थापन करणे आवश्यक आहे. यामध्ये पुढील बाबींचा समावेश राहील.

अ) स्थानिक पातळीवर पाणी पुरवठ्याचे नियोजन आणि संविद्येवण.

ब) माहिती संकलित करणे, द्विचे विश्लेषण करणे आणि वेगवेगळ्या स्तरावर संशोधनाच्या इत्यादींचे संगणकीकरण.

क) जाळरिता प्रशिक्षणासाठी सहाय्य.

माहिती तंत्रज्ञानाद्वारे व्यवस्थापन लागू करण्याकरिता केंद्राकडून पवित्र देग ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमांतर्गत १००% अनुदान देय होईल.

१४) ग्रामीण भागातील शाळांमध्ये पिण्याच्या पाण्याची सुविधा- नव्या पंचवार्षिक योजने अखेर पर्यंत ग्रामीण भागातील सर्व शाळांमध्ये पिण्याच्या पाण्याची सुविधा उपलब्ध करून देता आली पाहिजे. म्हणून पाणी पुरवठा कार्यक्रमांतर्गत अशी सुविधा नसलेल्या सर्व शाळांचा समावेश करावा. जाळरिता येथारा सर्व पवित्र देग ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमांतर्गत ५०% केंद्र शासनाकडून मिळेल तर उर्वरित ५०% खर्च राज्य शासनाच्या किमान गरजा कार्यक्रमांतर्गत तरतुदी मग्न करावा.

२. हे आदेश नियोजन विभाग व वित्त विभागाच्या सहमतीने वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक-६६४/७७७-३, दि.२४ जुलै, २००० अन्वये निश्चित करण्यात येत आहेत.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नमाने.

०६ जे राजा

(व्ही.पी.राजा)

२७/७/२०००

सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा.राज्यपाल यांचे सचिव,

मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,

मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव,

मा.मंत्री (सर्व) यांचे खाजगी सचिव,

मा.राज्यमंत्री (सर्व) यांचे खाजगी सचिव,

सर्व विभागीय आयुक्त,

सदस्य सचिव/प्रशासन/महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई

सदस्य सचिव(तांत्रिक)/महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई

सर्व जिल्हाधिकारी,

सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद,

महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, मुंबई (लेखा परिषद/लेखा व अनुसूचेकड)

मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)

महालेखापाल, महाराष्ट्र -२, नागपुर (लेखा परिषद/लेखा व अनुसूचेकड)

मुख्य लेखा परिक्षक, स्थानिक किरी लेखा, नवी मुंबई

उपमुख्य लेखा परिक्षक, स्थानिक किरी लेखा, (सर्व)

जिल्हा कोषागार अधिकारी, (सर्व)

सर्व प्रादेशिक मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण,

सर्व अधिष्ठाक अनिवंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण,

सर्व जिल्हा पाणी पुरवठा अधिकारी,

सर्व कार्यकारी अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण,

सर्व कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद

संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास संस्था, मुंबई

सर्व प्रादेशिक उपसंचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास संस्था,

सर्व जिल्हा परिषद भूवैज्ञानिक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास संस्था,

नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

वाचकाम विभाग

वांनी गाव

तालुका

संस्थानात आली आहेत

म जि ति संस्थानात आली आहेत

(उप अभियंता)

वाणी पुरवठा उपविभाग, तालुका, जिल्हा
महाराष्ट्र, जी. ३, ४, ५, ६, ७, ८, ९, १०, ११, १२, १३, १४, १५, १६, १७, १८, १९, २०, २१, २२, २३, २४, २५, २६, २७, २८, २९, ३०, ३१, ३२, ३३, ३४, ३५, ३६, ३७, ३८, ३९, ४०, ४१, ४२, ४३, ४४, ४५, ४६, ४७, ४८, ४९, ५०, ५१, ५२, ५३, ५४, ५५, ५६, ५७, ५८, ५९, ६०, ६१, ६२, ६३, ६४, ६५, ६६, ६७, ६८, ६९, ७०, ७१, ७२, ७३, ७४, ७५, ७६, ७७, ७८, ७९, ८०, ८१, ८२, ८३, ८४, ८५, ८६, ८७, ८८, ८९, ९०, ९१, ९२, ९३, ९४, ९५, ९६, ९७, ९८, ९९, १००

परिशिष्ट-२

एका गावाच्या स्वतंत्र नळ योजनेसंबंधी ग्रामपंचायतीने मंजूर करावयाच्या ठरावाचा नमुना

ग्रामपंचायतीची कार्यसाधारण मासिक सभा, मा. सरपंच, ग्रामपंचायत----- यांच्या अध्यक्षतेखाली ग्रामपंचायत कार्यालयात दिनांक -----रोजी----- वाजता खालील विषयावर विचार करण्यासाठी भरली, सभेत खालील सभासद उपस्थित होते:-

- १)
- २)
- ३)
- ४)

विषय क्रमांक:- ----- नळ पाणी पुरवठा योजनेसंबंधी शासनाच्या मंजूरीबाबत विचार करणे.

ठराव क्रमांक:- -----

१) जिल्हा परिषद/महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण बांधकाम विभाग-----यांनी----- गावांसाठी तयार केलेली नळ पाणी पुरवठा योजना विधी विनित रूपे-----/- निष्पन्न व रु-----/- झोळ आहे, ती ग्रामपंचायत ----- मान्य करण्यास तयार आहे. तसेच योजनेच्या भांडवली खर्चापैकी १०% रक्कम लोकवर्गणीव्दारे भरण्यास व योजनेच्या देखभाल, पुरवठा व व्यवस्थापना करिता कराचा खर्चास १००% खर्च सोसावयास ग्राम पंचायत तयार आहे.

२) प्रस्तुत योजना पूर्ण झाल्यानंतर व यहाली पावणी दिल्यानंतर शासनाच्या आदेशाप्रमाणे ती एक महिन्यांच्या आत हस्तांतरित करून पेऊन राखण्यास ग्रामपंचायत, -----तयार आहे.

३) योजना स्वतःपूर्ण होण्याच्या दृष्टीने खर्चपायात-----आवश्यक ती पाणी पही बसविण्यास व आवश्यक असल्यास, पाणी पहीच्या दरात वाढ करण्यास तयार आहे.

४) योजना राबवितांना अस्कारवी आल्यापणा खर्चाच्या तसेच, घरास, भविषीत दुरुस्ती वगैरे खर्चासाठी ग्रामपंचायत, ----- शासनाकडून किंवा जिल्हा परिषदेकडून

अनुदानाची मागणी करण्यात आली. ग्रामपंचायत,----- हा खर्च योग्य ठरीव पाणीपट्टी व कर असतून भागविण्यास तयार आहे.

५) ग्रामपंचायत, ----- ने वरील बाबींचे अनुकरण न करता योजना तयार करून घेण्याची व राबविण्याची जबाबदारी ताब्यात सदर योजनेच्या देखभाल, दुरुस्ती व व्यवस्थापना करिता जिल्हा परिषदेस झालेला खर्च ग्रामपंचायत,----- त्या शासनाकडून/जिल्हापरिषदे कडून मिळण-या पैसांतून किंवा अनुदानातून शासनाने /जिल्हा परिषदेने परस्पर वळता करून घेण्यास ग्रामपंचायत,----- मान्यता देत आहे.

सूचक - श्री.

अनुमोदक - श्री.

ठरव क्रमांक-----सहोदुमते पास करण्यात आला.

ग्राम विकास अधिकारी/ग्रामसेवक

सरपंच, ग्रामपंचायत

परिशिष्ट-३

प्रादेशिक नळ पाणी पुरवठा योजनेसंबंधी संबंधित जिल्हा परिषदेने मंजूर करावयाच्या ठरावाची नमुना.

जिल्हा परिषदेची सर्वसाधारण सभा, मा.आय.स, जिल्हा परिषद-----यांच्या अध्यक्षतेखाली जिल्हा परिषद कार्यालयात दि-----रोजी-----जाऊन खालील विषयावर विचार करण्यासाठी भरली.

विषय क्रमांक:- प्रादेशिक नळ पाणी पुरवठा योजनेसंबंधी रकमबांधणी मंजुरीबाबत विचार करणे.

ठराव क्रमांक:-----

(१) जिल्हा परिषद-----ने/अधिकांक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण-----ने -----गाळासाठी तयार केलेली प्रादेशिक नळ पाणी पुरवठा योजना जिथी किंमत रुपये-----रुपया व रु.-----/- होवून आहे. ही जिल्हापरिषद ----- मान्य करण्यास तयार आहे. तसेच योजनेच्या बांधणीची खर्चाची ५०% रक्कम लोकवर्गणी द्वारे भरण्यास व योजनेच्या देखभाल,दुरुस्ती व व्यवस्थापना करीत करायला लागण्यास ५०% खर्च शोरताव्यास जिल्हापरिषद तयार आहे.

(२) प्रस्तुत योजना पूर्ण झाल्यानंतर व यशस्वी पावणी दिल्यानंतर शासनच्या आदेशाप्रमाणे ती एक महिन्यांच्या आत हस्तांतरित करून घेऊन राखण्यात जिल्हापरिषद, -----तयार आहे.

(३) योजना सर्वपूर्ण होण्याच्या दृष्टीने जिल्हापरिषद-----आवश्यक ती पाणी पट्टी बसविण्यास व आवश्यक असल्यास, पाणी पट्टीच्या दरात वाढ करण्यास तयार आहे.

(४) योजना राखणीबाबत अस्थावी जमिनीच्या खर्चासाठी तसेच, पावणी, मलिनरी दुरुस्ती वगैरे खर्चासाठी शासनाकडून अनुदानाची मागणी करणार नाही. जिल्हापरिषद,----- योजनेच्या देखभाल-दुरुस्तीसाठी खर्च योग्य अशी पालीपट्टी व कर बसवून आणण्यात तयार आहे.

(५) जिल्हा परिषद,-----ने घेतिल बाबींचे अनुकरण न करता योजनेच्या ताब्यात घेण्याची व राखण्याची जबाबदारी टाकल्यास रुंदर योजनेच्या देखभाल,दुरुस्ती व

व्यवस्थापनासाठी झालेल्या खर्चा शारनाथकुल मिळणा-या पैसांतून किंवा अनुदानातून
हातानाने परस्पर वळता करून घेण्यास जिल्हा परिषद-----मान्यता देत आहे.

(६) जिल्हा परिषद-----मान्यता देत आहे.

सूचक	श्री
अनुमोदक	श्री

ठराव क्रमकि-----सर्वांनुमते पास करण्यात आला.

अध्यक्ष, जिल्हापरिषद.

□ □